

ZESZYTY NAUKOWE WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ W BYDGOSZCZY
STUDIA Z WYCHOWANIA MUZYCZNEGO 1981 z. 5

WŁODZIMIERZ GORISZOWSKI

US Katowice

INTERDYSCYPLINARNY CHARAKTER PRAC MAGISTERSKICH I JEGO KONSEK-
WENCJE METODOLOGICZNE NA KIERUNKU WYCHOWANIA MUZYCZNEGO

1. Ogólne tendencje metodologiczne w naukach społecznych

Problemem do dyskusji na dzisiaj i jutro jest kwestia na ile wychowanie muzyczne rozwijające się dynamicznie w ostatnich latach może się pokusić o miano dyscypliny naukowej? Z pewnymi ograniczeniami pragnąłbym wypowiedzieć słuszny pogląd wyrażony przez Autora książki "Wstęp do metodologii pedagogiki" prof. dr hab. Heliodora Muszyńskiego, który mówi o ostrożnym traktowaniu tych elementów, które wyznaczają, że dana dyscyplina ma претендовать do miana dyscypliny naukowej: specyficzny przedmiot badań, charakterystyczny zespół twierdzeń i teorii, odrębność uzbrojenia metodologicznego /procedury badań, metod, technik i narzędzi badawczych oraz terminologiczne ujęcia - język dyscypliny/. Gdybyśmy chcieli w całości posłużyć się tymi kryteriami, moglibyśmy dojść łatwo do stanu niekomunikatywności społecznej tzn. że reprezentanci socjologii, psychologii czy innych nauk, mieli by duże trudności z odczytaniem tych twierdzeń, definicji czy teorii, które mogą być oczywiste w odniesieniu do wychowania muzycznego, jako specyficznej dyscypliny w naukach pedagogicznych. I stąd też chyba ta wielka troska specjalistów, a także i słuszna teza, która się przejawiała w dążeniu do interdyscyplinarnego ujęcia problematyki wychowania muzycznego. Bo jeżeli tak podejmiemy do sprawy, to wtedy konsekwencją musi być, że w budowie systemu twierdzeń, obok twierdzeń specyficznych dla tej dyscypliny, znajdują się i twierdzenia wspólne dla dyscyplin humanistycznych. Konsekwencją będzie również uzbrojenie metodologiczne, gdzie obok typowych procedur charakterystycznych dla badań so-

cyjologicznych, czy też procedur typowych dla badań pedagogicznych będzie miejsce w jakimś wymiarze dla procedury badawczej stosowanej w odniesieniu do bogatej problematyki wychowania muzycznego. Czy z tego wynika, że należałoby rezygnować ze specyfiki pedagogiki muzycznej? Uważam, że nie, tylko traktować w sposób bardzo ostrożny, kierując się tutaj praktyką działania, że mianowicie problem, który stanowi przedmiot badań narzuca nam w konsekwencji i język tej dyscypliny, do której ten problem należy i uzbrojenie metodologiczne. Niekiedy również i zastosowanie pewnych twierdzeń, tej dyscypliny tzn. jeżeli będziemy rozważali wpływ środowiska rodzinnego na kształtowanie się promuzycznych zachowań młodzieży, to niewątpliwie analiza problemu będzie analizą socjologiczną, gdzie kwestia promuzycznych zachowań będzie ilustracją dla ogólnej tezy roli środowiska, zakresu jego wpływu, a więc i pomiar będzie socjologiczny. Wśród innych powiedzmy zmiennych będzie też funkcjonowała ta zmienna, którą określimy jako środowisko i można badać jego wpływ na promuzyczne zachowania młodzieży. Natomiast jeżeli będziemy rozważali co się składa na te promuzyczne zachowania i w czym się one wyrażają, to obowiązuje nas specyfika dyscypliny wychowania muzycznego. Podobnie rzecz by się miała z interpretacją psychologiczną i tu bardzo słuszny wniosek, że nauczyciel akademicki kierujący pracami magisterskimi czy pracami doktorskimi z zakresu wychowania muzycznego musi współpracować z kolegami reprezentującymi inne dyscypliny. Wtedy badania jakie prowadzi będą miały wartość naukową. Wraz z rozwojem nauk matematycznych a w tym statystyki zaznaczają się tendencje do uściślenia pomiaru zjawisk społecznych z jednoczesnym wskazaniem na szerokie ich uwarunkowania. Szczególnie rozwinęły się: ekonometria, psychometria a ostatnio pedagogometria, czy jak to nazywa część autorów np. Kazimierz Denek - metrologia pedagogiczna. To dotyczy także badanych zjawisk i procesów z zakresu wychowania muzycznego. W badaniach empirycznych /prace J. Brzezińskiego, Sułka i innych/ proponuje się następującą strategię badań: wyjście w konstruowaniu modeli teoretycznych, a następnie ich empiryczną weryfikację polegającą na doborze wielu zmiennych zależnych i wielu zmiennych niezależnych, a więc nie kompilacje literaturowe,

nie opisy pewnych doświadczeń i także nie badania oparte na Klasycznych Kanonach Milla /a szczególnie kanonie jedynej różnicy/ a poszukiwanie ewentualnego wpływu wielu czynników co jest napewno słuszne, zważywszy, że na naszą bogatą rzeczywistość społeczną oddziałują w różnym stopniu wiele czynników, spośród których, pewne mogą wpływać bardziej znacząco i stąd tendencja do uchwycenia korelacji między zjawiskami. Ponadto badania w pracach awansowych powinny wzbogacać zarówno system twierdzeń teoretycznych danej dyscypliny jak i jej warsztat metodologiczny /nowe podejścia, bogacenie zestawu metod i technik o własne koncepcje/.

2. Wychowanie muzyczne jako subdyscyplina nauk pedagogicznych

Miejsce wychowania muzycznego jako subdyscypliny w obrębie nauk pedagogicznych wyznacza jej w konsekwencji postać twierdzeń merytorycznych i to coraz bardziej typowych dla pedagogiki. Wychowanie muzyczne jest także częścią składową teorii wychowania przez sztukę. Ma to wpływ na pedagogiczne ujęcie problematyki /wspomina o tym J. Wierszyłowski, M. Przychodzińska-Kaciczak/ tzn. na precyzowanie celów wychowania, /wychowanie muzyczne jest jednym z celów pośredniczących w kształtowaniu osobowości wychowanków/ na określenie zadań wychowawczych, na wzbogacenie w wiedzę, rozwijanie zainteresowań, kształcenie umiejętności wyrażających się ukształtowaną postawą, której prześledzenie i zbadanie jest możliwe na przykładzie promuzycznych zachowań młodzieży. Z tym wiąże się pedagogiczny dobór i układ treści programowych, dostosowanie adekwatnych do treści metod i środków nauczania jak i oparcie całego procesu wychowania muzycznego na ogólnych zasadach teorii wychowania, włącznie z typową dla tej teorii wychowania, włącznie z typową dla tej teorii taxonomią celów wychowania. Jeżeli pedagogika jest nauką o zależnościach zachodzących w procesach wychowania, kształcenia i opieki, to Wychowanie Muzyczne jest nauką o zależnościach występujących w procesie kształcenia muzycznego. Nader trafną jest definicja J. Wierszyłowskiego, który napisał, że "..... największa zbieżność między pedagogiką muzyczną i ogólną występuje w problematyce wychowawczej. W tym zakresie pedagogika muzyczna ma wiele

gotowych ustaleń, które należy jedynie wykorzystywać .....¹.
W tym kontekście rzeczywistość pedagogika muzyczna /równa się
wychowanie muzyczne przyp. aut./ jest nauką o wychowaniu i
kształceniu muzycznym.

3. Interdyscyplinarny charakter problematyki wychowania muzycznego

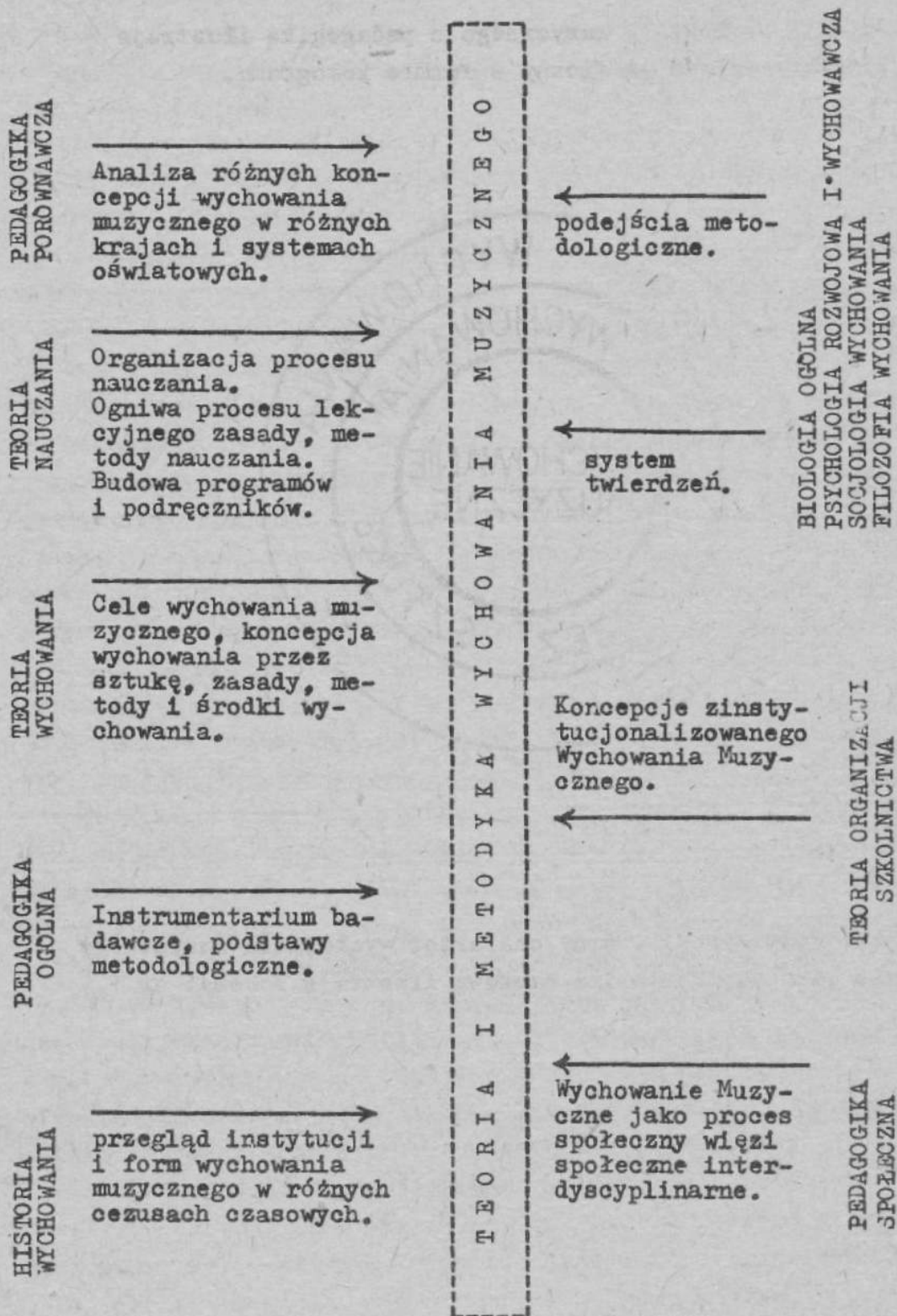
Problematyka wychowania muzycznego jest na pograniczu między innymi socjologią wychowania, psychologią pedagogiczną, pedagogiką, filozofią wychowania, teorią kultury i estetyki z czego wynikają określone podejście merytoryczne jak i metodologiczne. To podejście merytoryczne wiąże się z problematyką stanowiącą przedmiot badań w pracach magisterskich, podejściem filozoficznym, precyzowaniem hipotez i wyłanianiem zmiennych, a metodologiczne podejście z doborem i analizą tych twierdzeń, ustalaniem prawidłowości i badaniem zbieżności występujących zjawisk /siły związku między nimi/ a także z budową procedur badań i zastosowaniem specyficznych dla wymienionych dyscyplin metod. Z dużym prawdopodobieństwem będą to socjologiczne metody badań, testy psychologiczne i pedagogiczne, metoda monograficzna, metoda analizy wytworów prac, metoda filologiczno-historyczna, analiza funkcjonalna, metody pedagogiki porównawczej, metody statystyczne, a wśród nich korelacje, ale również metoda macierzy i grafów do analizy struktur treściowych występujących w programach nauczania, współczynnika spójności tych struktur jako czynnika powodującego trudności bądź ułatwienia percepcyjne owych treści. Konsekwencją interdyscyplinarnego podejścia do zagadnień z wychowania muzycznego, jest więc zarówno zakres badań /ich treść, problematyka/ jak i też konstrukcja procedur badawczych w tym procedury graficzne jak i techniki pomiaru oraz opracowania statystycznego a także technika analizy dostrzeżonych zależności zjawisk i procesów i w rezultacie technika dokonanych uogólnień oraz wprowadzonych wniosków.

Związek wychowania muzycznego z pedagogiką ilustruje poniższy wykres graficzny w formie kołogramu.

Natomiast interdyscyplinarny charakter wychowania muzycznego pojętego jako subdyscyplina naukowa ilustruje schemat nr 1.

SCHEMAT 1

Problematyka wychowania muzycznego jest na pograniczu wielu dyscyplin a wśród nich np. socjologii wychowania, psychologii, pedagogiki, filozofii, teorii kultury i estetyki z czego wynikają właśnie podkreślone podejścia merytoryczne i metodologiczne. Nie chciałbym powtarzać tutaj tych słusznych myśli jakie zostały zawarte w obu referatach czy literaturze przedmiotu, ale spróbujmy sobie pewne kwestie bardziej uzmysłwić. Z historią wychowania wiąże napewno wychowanie muzyczne przegląd instytucji zajmujących się kształceniem muzycznym i form pracy w różnych cezurach czasowych. Z tym również wiąże się tak ważny element jakim jest pojęcie czasu. Ze sprecyzowanych tutaj tematów prac magisterskich wynika pewne niedomówienie, co to znaczy rozwój jakiejś instytucji od roku do roku, czy to znaczy, że ona w tym roku powstała a w tym zakończyła swoją działalność. Z punktu widzenia historyka wychowania spójrzmy na proponowane w wielu pracach magisterskich struktury czasowe. Rozwój zespołów chóralnych w miejscowości w latach 1972 - 1977 nasuwa pytanie, czy przed 1972 rokiem nie było żadnego zespołu?, czy rok 1972 jest rozpoczęciem ich działalności a rok 1977 jest zakończeniem ich działalności. Prawdopodobnie pierwszy rok 1972 może być rozpoczęciem, ale drugi napewno nie jest zakończeniem, a więc pojęcie czasu i tutaj napewno trzeba zgodzić się z historykami, którzy z miejsca kwestionują zasadność wyznaczonych przez pedagogów cezur czasowych, druga sprawa też natury metodologicznej to kwestia źródeł. Źródła, dokumenty w ujęciu socjologa, pedagoga, psychologa i historyka to nie ta sama kwalifikacja i kategoryzacja. Jeżeli to jest temat wymagający analizy historycznej to jego konsekwencją musi być przyjęcie strategii metodologicznej typowej dla tej dyscypliny. Z pedagogiką ogólną będzie na pewno wiązać wychowanie muzyczne instrumentarium badawcze, /podstawy ogólne i metodologiczne pracy/, z teorią wychowania - cele wychowania, koncepcje wychowania przez sztukę, zasady, metody, środki wychowania przez sztukę, z teorią nauczania organizacja procesu nauczania, ogniwa procesu lekcyjnego, zasady, metody nauczania, budowa programów, podręczników, a z pedagogiką porównawczą analiza różnych koncepcji wychowania muzycznego w różnych krajach i systemach oświatowych. Metodą niezbędną będzie

opis, jako jedna z metod współczesnej komparatystyki, a następnie analiza przez przeciwstawianie i interpretacja danych. Z pedagogiką społeczną wiąże się także i wychowanie muzyczne, które jest przecież procesem społecznym. Występują w nim podkreślone w referacie również i przez doc. dr hab. M. Przychodzińską - Kaciazak więzi społeczne, specjalny typ więzi interpersonalnych, który może mieć miejsce tylko w wychowaniu muzycznym i w wychowaniu plastycznym. To jest na pewno inny typ więzi niż na przykład studenta matematyki z wykładowcą analizy matematycznej. Z kolei z teorią organizacji szkolnictwa wiąże wychowanie muzyczne koncepcja zinstytucjonalizowanego wychowania muzycznego, a z innymi naukami jak np. z biologią ogólną, z psychologią rozwojową i wychowawczą, z socjologią wychowania i z fizjologią wychowania wiąże wychowanie muzyczne zarówno system twierdzeń każdej z wymienionych dyscyplin jak i podejście metodologiczne. Z propozycji, które zostały zawarte w cytowanej pracy J. Wierszyłowskiego a dzisiaj zachodzą znaczne różnice co do miejsca wychowania muzycznego w systemie nauk społecznych. Można się jednak zgodzić z tezą, że jeżeli pedagogika jest nauką o zależnościach zachodzących w procesie wychowania, kształcenia i opieki to wychowanie muzyczne jest nauką o zależnościach występujących w procesie kształcenia muzycznego.

4. Interdyscyplinarny charakter problematyki wychowania muzycznego w pracach magisterskich studentów

Odbiciem przedstawionych w dużym skrócie tendencji o interdyscyplinarności w wychowaniu muzycznym są aktualnie prowadzone prace magisterskie studentów wychowania muzycznego. Funkcjonują w tym zakresie dwa zupełnie przeciwstawne poglądy co do roli tych prac. Jeden z tych poglądów głosi, że praca magisterska powinna uważana być jako względnie poprawne pod względem metodologicznym i merytorycznym ćwiczenie. Jest to pogląd, który powstał w latach trzydziestych, kontynuowany był jeszcze w latach sześćdziesiątych, oraz drugi, że jest to samodzielna praca naukowo-badawcza, wnosząca konstruktywne elementy do teorii i jej wdrożeń do praktyki. I stąd też należałoby postawić pracom magisterskim także wymagania naukowe. I tutaj godnym napewno podkreślenia

Jest stanowisko wyrażone na tej Konferencji, że mianowicie samodzielnie wykonana praca magisterska może być uznana za jedno z kryteriów uogólniających przydatność absolwenta do dalszej pracy naukowej i to niezależnie od uprawianej twórczości artystycznej. Wychowuje się w ten sposób przyszłych nauczycieli akademickich dla tego kierunku, przy jednoczesnym stałym uprawianiu praktyki pedagogicznej. Dyskusyjnym może się wydać inna sprawa, czy naprawdę jest celowym aby dla sporej części absolwentów studiów akademickich w kraju praca magisterska była jedyną pracą ich życia. Ale to jest sprawa polityków oświatowych i my jej tutaj nie jesteśmy w stanie rozważyć, ale skoro przyjęliśmy, że między innymi za pracę magisterską Komisja egzaminu magisterskiego przyznaje stopień magistra, to wobec tego wartość tej pracy magisterskiej musi upoważniać Komisję do takiej decyzji. Czy tak jest w rzeczywistości? W niektórych partiach każdej pracy magisterskiej znajdziemy pokrycie dla słuszności tego stanowiska w niektórych może nie w pełni. Jeżeli wobec tego tak spojrzymy na sprawę, że praca magisterska ma być pracą naukową, wnoszącą samodzielnie konstruktywne elementy do teorii i metodologii danej dyscypliny z konsekwencjami wdrożeniowymi, to zdajemy sobie sprawę z tego jakie poważne zadania ciążą na prowadzących te prace magisterskie.

5. Zadania dla prowadzących seminaria magisterskie

Kryteria, które podał w swoim referacie doc. dr Rogalski są słuszne i można by pod te ogólne kryteria podłożyć cały szereg kryteriów szczegółowych, przy jednoczesnym ukazaniu bardzo ogólnej funkcji prac magisterskich. W swoim wystąpieniu zatrzymałem się a następnie zaakcentowałem sprawę funkcji prac magisterskich dla magistranta, dla praktyki jego działania, wzbogacania warsztatu praktycznego oraz dla jego kultury intelektualnej. Wydaje się jednak, że jest tu jeszcze funkcja społeczna prac magisterskich dla instytucji, dla uczelni bezpośrednio, a i pośrednio dla danej dyscypliny naukowej, które zostały zaakceptowane bardzo mocno przez doc. dr hab. M. Przychodzińską - Kaciczak w referacie. Dalszą z tendencji z którą spotykamy się w ostatnich latach to mianowicie, że prace magisterskie mogą być włączane do

planu naukowego Instytutu bądź Uczelni i wtedy zdajemy sobie sprawę, że ta funkcja społeczna prac magisterskich uległa znacznemu poszerzeniu. Z tego miejsca pozwalam sobie na drobniejsze stwierdzenie, że od momentu w którym prace magisterskie stały się elementem planu naukowego Instytutu wzrosło zainteresowanie Dyrekcji Instytutu i Kierowników wszystkich seminariów magisterskich poziomem tych prac. Z jednej strony - należy się cieszyć, że poziom tych prac jest coraz wyższy, ale z drugiej zapomina się bardzo często, że coraz wyższy poziom prac magisterskich powinien być wynikiem głębszych studiów magisterskich a nie wysiłku i odpowiedzi promotora. Zdarza się, że punkt widzenia teoretyczny i metodologiczny na problem promotora zostaje przez magistranta tylko przypisany. Bowiem im bardziej jest to problem ważny społecznie, im bardziej mieści się on w planie naukowym Instytutu, tym bardziej zależy promotorowi żeby był on rozwiązany jak najlepiej, a promotorzy mają świadomość, że nie zawsze studenci dysponują odpowiednimi dla projektowanej procedury możliwościami badawczymi. Przykładowo, w badaniach empirycznych gdzie proponuje się model: wielu zmiennych zależnych i wielu zmiennych niezależnych i w konsekwencji analizę regresyjną zmiennych, trudności dla magistranta będą znaczne. W programie badań centralnych jest to możliwe. W ramach Instytutu dochodzi do tego że rzeczywiście spora część studentów staje się coraz mniej samodzielna. To jest negatywny aspekt niektórych badań zespołowych prowadzonych przez całe seminarium a więc zespół, z którego musimy sobie zdać sprawę, a konsekwencja wychowawcza takich badań jest nie zawsze proporcjonalne do zamierzeń. Należy z uznaniem podejść do zgłoszonych na tym seminarium propozycji zwiększania samodzielności magistrantów w prowadzeniu badań naukowych i wy-prowadzaniu z tych badań istotnych uogólnień.

Pod moim kierunkiem naukowym mgr Joachim Hanzlik przygotowując rozprawę doktorską na temat funkcji społecznych prac magisterskich i o owej samodzielności naukowej piszącego pracę magisterską. Wartość prac magisterskich będzie wzrastała w miarę realizowania przez kierowników seminariów określonych zadań, które sprowadzają się do:

Po pierwsze:

- rozeznania się w możliwościach intelektualnych słuchaczy /studentów/ przyjętych na seminarium magisterskie,

Po drugie:

- przemyślenia kompleksowego programu badawczego /zgodnego z planem naukowym Instytutu Wychowania Muzycznego, Zakładu/,

Po trzecie:

- przygotowania metodologicznego Zespołu /uświadomieniem im podstaw metodologii ogólnej, techniki precyzowania twierdzeń, konstruowania procedur badawczych, także i szczegółowych narzędzi badawczych/. Wiąże się z tym przydatność literatury metodologicznej interdyscyplinarnej,

Po czwarte:

- wskazania literatury merytorycznej, związanej bezpośrednio z przedmiotem badań i to zarówno literatury krajowej jak i zagranicznej, techniki sporządzania notatek ich gromadzenia i selekcji,

Po piąte:

- w pracach historycznych ustalenie kryterium wyróżnienia cezur czasowych w latach "od ..... do" dlaczego?

Po szóste:

- poradnictwa indywidualnego w sporządzaniu konspektu rozdziału metodologicznego, uzmysłowienia poszczególnym magistrantom poszczególnych informacji zawartych w tym konspekcie,

Po siódme:

- poradnictwa we wstępnym ustaleniu konstrukcji pracy, z dokładnym wyjaśnieniem funkcji poszczególnych rozdziałów w całości pracy,

Po ósme:

- w kierowaniu w szóstym semestrze studiów indywidualnymi badaniami, opracowaniem wyników, techniką uogólnienia a w VII semestrze kierowaniu analizą i dyskusją nad poszczególnymi /charakterystycznymi dla pracy całego zespołu/ zreferowanymi indywidualnymi rozdziałami prac.

Rozważmy każde z wymienionych zadań. Bardzo istotnym jest rozeznanie w możliwościach intelektualnych studentów przyjętych na seminarium, żeby ustalić progi trudności i w ogóle progi wymagań

indywidualnych niezależnie od wymagań ogólnych. Ważnym jest także przemyślenie kompleksowego planu badawczego, zgodnego z planem naukowym Instytutu Wychowania Muzycznego czy też danego Zakładu. Można się tutaj opowiedzieć za tematycznymi seminariami, bowiem jest to i pewne ułatwienie dla prowadzących bowiem gdy np. 11 magistrantów podejmie 11 tematów, a te ogólnie mogą nawiązywać do zainteresowań promotorów, ale nie zawsze powstają wtedy dodatkowe trudności. Praktyka pokazuje, że magistrant ma jeszcze małe możliwości wyboru promotora, a najczęściej jest do niego przydzielany. Magistrant wie tylko jakie są główne zainteresowania jego przyszłego promotora, a te nie zawsze są zgodne z jego zainteresowaniami. Natomiast jeśli podeszlibyśmy do sprawy w ten sposób, że przechodzimy na seminaRIA monotematyczne, to w obrębie tematu ogólnego można zbadać /kilkanaście tematów szczegółowych, a to jest dużo łatwiejsze niż kierowanie 11 różnymi tematami. Ustawia się wtedy wspólny cel badań dla tematu kompleksowego, wspólny przegląd badań, kompleksowe hipotezy ogólne i hipotezy szczegółowe do całego programu badawczego, wyłonienie zmiennych zależnych, zmiennych niezależnych i zmiennych pośredniczących we wzajemnym układzie a następnie ustalić wskaźniki i mierniki pomiaru tych zmiennych i teraz można już dokonać podziału indywidualnej pracy badawczej między członków seminarium.

Można sobie także pozwolić wtedy na wyłonienie maksymalnie reprezentatywnego środowiska badawczego, tak pod względem osób, jak i placówek, czy terytorium. Seminarium monotematyczne umożliwia zastosowanie w badaniach szerszego zestawu metod, technik i narzędzi badawczych. Jako niezmiernie ważne, należy uznać kolejne zadanie polegające na przygotowaniu metodologicznym zespołu, uświadomienie wszystkim członkom seminarium ogólnych podstaw metodologii nauk. Jak dalece niektórzy magistranci są nieprzygotowani metodologicznie świadczy fakt, że rozdział metodologiczny pracy magisterskiej formułują: metodologia badań własnych - a nie są oni autorami żadnej metodologii, to jest tylko strategia ich badań własnych, kierunki badań własnych, ale nie metodologia badań własnych. A więc wyjście od ogólnych opracowań metodologicznych jest bardzo ważnym zadaniem kierownika seminarium magister-

skiego. Ustala on program obowiązujący literatury metodologicznej wychodząc od pewnych najbardziej ogólnych opracowań typu: /Sucha czy Kmity/ poprzez coraz bardziej szczegółowe opracowania metodologiczne już bezpośrednio wiążące się z wychowaniem muzycznym. Przygotowanie metodologiczne zespołu powinno uświadomić wszystkim jego członkom podstawy metodologii ogólnej. Niemniej ważne zadanie, to wskazanie literatury merytorycznej, związanej bezpośrednio z przedmiotem badań ogólnych i to zarówno literatury krajowej jak i opracowań zagranicznych.

Uzmysłowienie magistrantom kompleksowo bazy literaturowej daje im możliwość sensewnego wyboru i inspiruje do poszukiwań najbardziej do tematu adekwatnych materiałów. Oto zestawienie bazy literaturowej.

BAZA LITERATUROWA /DO PRZEGLĄDU KRYTYCZNEGO W PRACACH
MAGISTERSKICH/

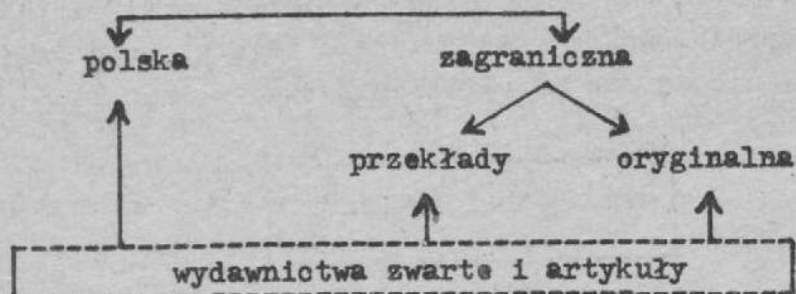
I. OGOLNOINFORMACYJNE WYDAWNICTWA

1. Informatory
2. Bibliografie społeczne
  - retrospektywne
  - bieżące
  - prospektywne
3. Encyklopedie
4. Słowniki rzeczowe

II. PODRĘCZNIKI I LITERATURA POZAPODRĘCZNIKOWA

1. Podręczniki z danej dyscypliny
2. Podstawowe kompedia wiedzy

III. LITERATURA NAUKOWA / MERYTORYCZNO - METODYCZNA

IV. EKSPERTYZY I PUBLIKACJE WEWNĘTRZNE, KOMENTARZE

1. Biuletyny
2. Opracowania tematyczne
3. Ekspertyzy i raporty Ministerstwa Kultury i Sztuki, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego i Techniki, wytyczne Kuratorium Oświaty i Wychowania, COPSA.

V. ARCHIWALIA

1. Zespoły akt → w placówkach kulturalno-oświat.,
→ w badanych archiwach państwowych,
→ w archiwum wojewódzkim
2. Varia

VI. KARTOTEKI - TEMATYCZNO-ZAGADNIENIOWE

1. Biblioteki Narodowej
2. Instytutów.

VII. LITERATURA METODOLOGICZNA

Z tym zagadnieniem wiąże się i poradnictwo pracy z tekstem. Uświadomienie magistrantom bogatej bazy literaturowej jest bardzo ważne i z tego punktu widzenia, że magistranci bardzo często wybierają sobie z ogólnego kontekstu zdania którymi podbudowują rzekomo swoją myśl. Tymczasem nie znają literatury merytorycznej związanej z problemem stanowiącym przedmiot badań i problemami pogranicza. Przy opracowaniu literaturowym należałoby się rzeczywiście posłużyć miernikami umiejętności korzystania z literatury naukowej. To co już bardzo dawno przed wielu laty zaproponował wybitny psycholog prof. dr Włodzimierz Szewczuk mianowicie analizę ogólnego wskaźnika recepcji literatury na który składają się: wskaźnik przedrecepcyjny /czyli co student już wie na dany temat przed studiami lekturowymi/, wskaźnik recepcji pamięciowej /co potrafi zreprodukować z przeczytanego tekstu, oraz wskaźnik recepcji działaniowej /co potrafi zastosować w oparciu o przeczytaną literaturę/.

$$\text{OWR} = \frac{\text{WPR} + \text{WRP} + \text{WRD}}{3}$$

Schematy nr 2 - 3 zawierają przykładowo czteroetapowy przykład analizy literatury naukowej z kilkoma wariantami metod.

SCHEMAT 2

PRZEGLĄD LITERATURY PRZEDMIOTU

I Etap USWIADOMIENIE SOBIE POTRZEBY KONTAKTU Z TEKSTEM → indywidualne zainteres.
→ studiowanie
→ konfrontacje

II Etap PRAC Z TEKSTEM

A. Kryterium: Stopień umiejętności

- znajomość i wykorzystanie źródeł informacji o książkach,
- doboru tekstu,
- sporządzania notatek,
- gromadzenia i selekcji notatek,
- wykorzystania w studiach,

B. Kryterium: Stosunek badacza do tekstu

SELEKTYWNY

Statyczny, prezentujący publikacje autorów, zakres treści bez ich wartościowania, cytaty.

KRYTYCZNY

dynamiczny, prezentujący linie rozwojowe stanowisk, zawierający elementy oceny funkcjonujących teorii, systemu twierdzeń, dorobku metodologicznego w danej dyscyplinie.

TECHNIKA SELEKCYJNA

METODA BADAŃ

III Etap

C. Kryterium: sposób podejścia badacza do tekstu

Wybór adekwatnej metody:

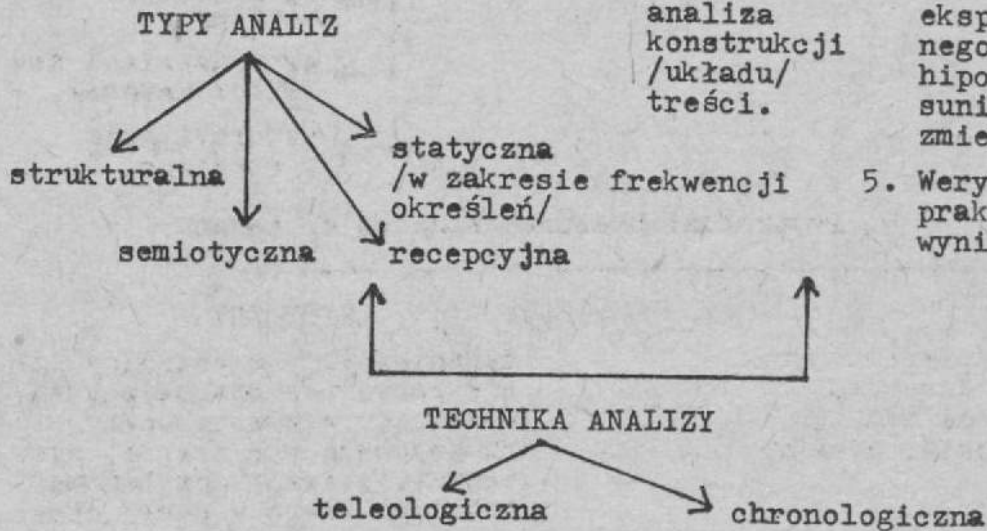
HISTORYCZNO-PILOLOGICZNA

PORÓWNAWCZA

LOGICZNA

EMPIRYCZNA

1. impres- je wstęp- ne /hipote- zy i bariery/	1. Desk- rypcja /opis/	1. logi- czna ana- liza twier- dzeń i definicji zawartych w tekście	1. konfrontacja funkcjonowania teorii w pra- ktyce.
2. analiza funk- cjonalna wy- branych domi- nant.	2. juk s- t a p o- z y c j a /porównywa- nie przez przeciw- stawienie	a/przeprowa- dzić nie- sprzecznoś- ci twierdzeń b/tożsamości twierdzeń, c/dostatecz- nych uzasad- nień,	2. opracowanie wstępnych założeń metodologicz- nych do tekstu.
3. interpretacja /syntetyczna i selekcyjna/	3. i n t e r- p r e- t a c j a /selekcyjno- syntetyczna/	2. Logiczna analiza konstrukcji /układu/ treści.	3. Wstępna próba oznaczeń zmiennych i ich pomiaru.

5. Weryfikacja praktyczna wyników.

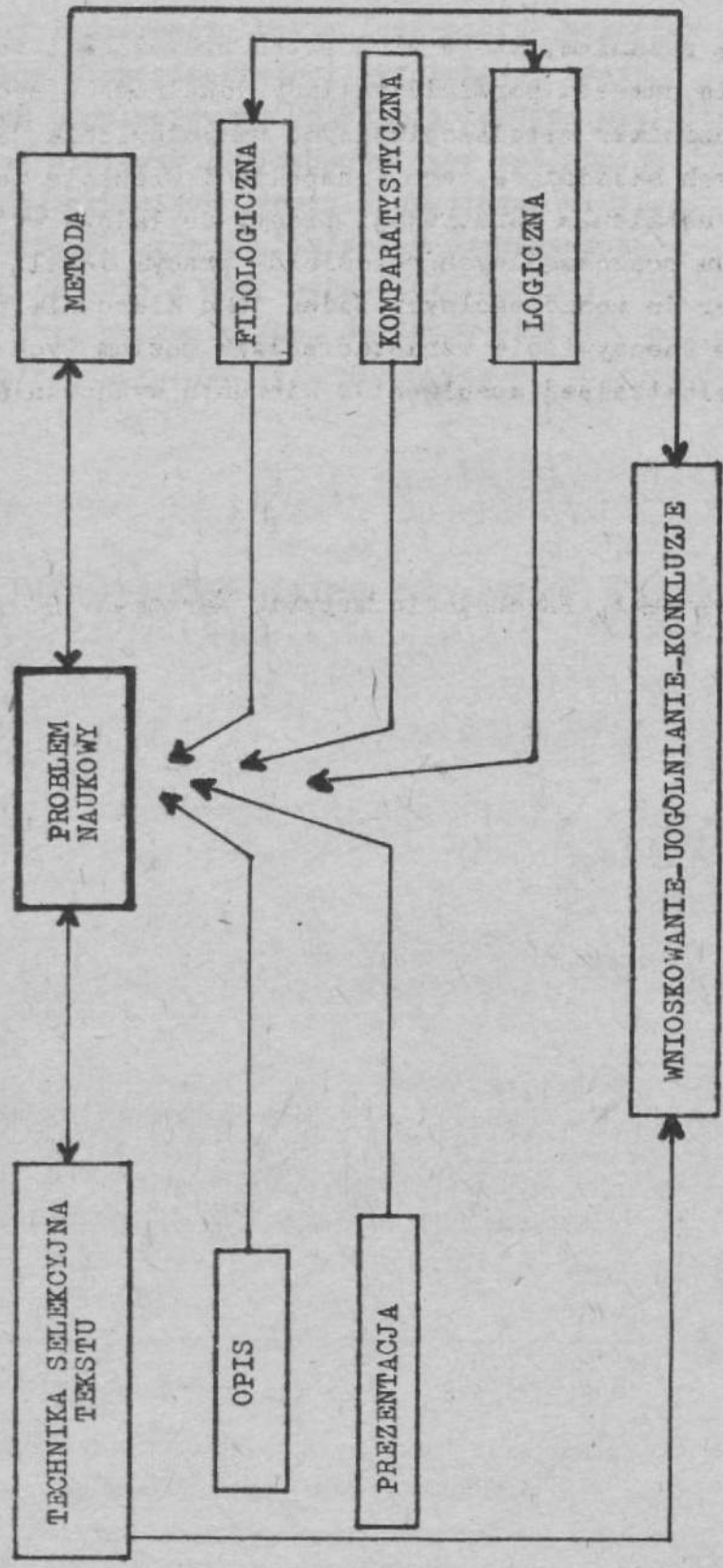
IV Etap: D. Kryterium: zakres wdrożeń treści lekturowych

Konfrontacje teoretyczne   praktyczne

Schemat nr 3

PODEJSCIA STRATEGICZNE DO PROBLEMU BADAN LITERATUROWYCH

M = f / p /

metoda funkcją problemu naukowego

Dalszym zadaniem, które stoi przed promotorami to mianowicie ustalenie zakresu poradnictwa indywidualnego w sporządzaniu konspektu rozdziału metodologicznego, uzmysłowienia magistrantom poszczególnych składników tego konspektu i wreszcie poradnictwa we wstępnym ustaleniu konstrukcji pracy, dokładnym wyjaśnieniu funkcji znowu poszczególnych rozdziałów pracy. Jeżeli tak podejrze promotor do poszczególnych zadań jako kierownik pracy magisterskiej to rzeczywiście wzrastać będzie poziom tych prac i kultury intelektualnej absolwentów kierunku wychowania muzycznego.

PRZYPISY

- ¹ J. Wierszyłowski, Psychologia muzyki, Warszawa 1970, s. 72